

Els projectes culturals emblemàtics en les estratègies metropolitanes i de regeneració urbana

Published by [Interacció](#) [1] on 26/02/2015 - 11:31 | Last modification: 05/02/2026 - 15:05

[Belgeo. revue belge de géographie](#) [2]

A partir d'estudis de cas i exemples concrets situats a França, el Regne Unit i a Itàlia, els vuit articles que integren aquest número proposen una aproximació retrospectiva i comparativa dels efectes urbans, metropolitans i regionals de grans equipaments culturals insígnia desenvolupats durant les últimes dècades a Europa. Els articles destaquen la creixent instrumentalització de la cultura dins el marc de les actuals polítiques urbanes neoliberals on aquests projectes emblemàtics són algunes de les manifestacions simbòliques més habituals. Els autors i autores plantegen l'existència d'un possible 'efecte Bilbao' i debaten el paper que juguen aquests projectes al voltant de quatre grans eixos: la reconversió econòmica, la regeneració urbana, la llegibilitat i la governança de les ciutats.

En conjunt, els articles reflexionen sobre el paper dels poders públics locals i regionals en el disseny, construcció i desenvolupament d'aquests grans equipaments culturals; analitzen l'aparició de noves elits en el joc del poder urbà i el recurs, cada vegada més freqüent, de les col·laboracions públiques i privades dins el context general d'una mercantilització de la cultura i de la institució museística. Així mateix, plantegen dues qüestions principals, d'una banda, la capacitat d'aquests projectes a l'hora d'aportar una dimensió metropolitana, i de l'altra, la durabilitat dels seus efectes dins els territoris industrials i la seva inserció dins el teixit urbà de les ciutats.

En el primer article, Géraldine Djament i Sandra Guinand proposen un quadre teòric general amb noves eines conceptuals per repensar la 'trajectòria territorial' dels grans equipaments culturals, la seva evolució econòmica i la seva inserció urbana i social i analitzen casos i projectes concrets de la perifèria de París. Marck Bailoni fa una aproximació comparativa i una revisió crítica de l'estratègia de renovació urbana post industrial de tres ciutats del nord d'Anglaterra (Sheffield, Newcastle i Manchester). L'autor mostra com la estandardització/repetició d'una mateixa política urbana contribueix a anular les identitats urbanes dins un context de concurrència metropolitana i com aquestes polítiques, en moltes ocasions, banalitzen les ciutats. Explora també la fragilitat de les polítiques dependents de finançaments públics nacionals a una lògica 'd'adalt a baix' poc atenta a les especificitats dels territoris locals.

Els dos articles següents comparen els casos de les franquícies del museu del Louvre a la ciutat de Lens i del centre Pompidou a Metz. Mathias Boquet analitza els efectes turístics d'aquests equipaments descentralitzats de dues grans institucions culturals nacionals dins dues ciutats industrials de províncies. L'objectiu de l'autor és determinar les plusvàlues que aquestes seues aporten als territoris, analitzar els tipus de públics que visiten els equipaments i avaluar els impactes sobre l'oferta comercial i turística. Segons Boquet, si bé l'estratègia dels poders públics resulta bastant similar, els efectes produïts, en canvi, són diferents. Mentre els impactes del centre Pompidou afecten a tota la ciutat de Metz, els del Louvre s'inscriuen dins un marc més regional i afecten poc a la ciutat de Lens. Així mateix, Buy Baudelle i Gerhard Krauss aborden els models de governança associats a la creació en els dos mateixos centres. La seva tesi és que són els factors socials (la capacitat dels actors per funcionar en xarxa i per integrar-se dins el teixit local) els que asseguren l'èxit de les operacions. També afirma

que el model de governança d'aquestes institucions es distingeix del 'model Bilbao' per la feble posició dels actors privats i per una gestió principalment pública, així com per una lògica més cultural que econòmica; per un paper més feble dels municipis i més fort dels actors nacionals i regionals dins el seu model de governança, i per una escassa internacionalització (es tracta d'uns museus descentralitzats que juguen un paper de motor regional més que no pas de museus insígnia a escala global).

La resta d'articles se centren en estudis de cas específics la majoria dels quals no han aconseguit els objectius inicialment esperats. Així, Camille Mortelette aborda el cas de la Ciutat del Disseny de Saint-Etienne. Analitza l'impacte d'aquesta nova institució sobre l'estructura urbana, la imatge i el teixit econòmic de la ciutat i s'interroga sobre la capacitat d'aquests grans equipaments culturals per frenar la crisi de ciutats en declivi. L'autora assenyala que si bé l'impacte de l'equipament sobre la imatge de la ciutat ha estat un èxit i ha posicionat Saint-Etienne com a 'ciutat de disseny' en la xarxa de metròpolis creatives, els efectes econòmics reals, en canvi, han estat decebedors (s'hi han creat poques noves empreses, per exemple). Elsa Vivant estudia l'inserció de l'Institut del Mon Arab (IMA) en un barri en recomposició i a cavall entre tres municipis de la regió metropolitana de Lille, amb una tradició migratòria i que ha conegut un fort declivi de la seva activitat industrial en les últimes dècades. El projecte va trobar les principals dificultats en la manca d'una bona coordinació entre els actors municipals i regionals. Aquest mateix motiu es pot atribuir al cas italià de la Ciutat de la Ciència de Nàpols que estudia Elodie Manceau. Es tracta d'un equipament cultural inscrit dins un gran projecte de requalificació d'una vasta zona industrial situada en el litoral de la perifèria napolitana i que segueix els models internacionals de recuperació de fronts marítims i portuaris industrials. A l'últim article, Dominique Chevalier estudia la construcció d'un gran museu per evocar la història del Titanic a una antiga zona portuària de la ciutat de Belfast. Aquest projecte s'inscriu dins el marc d'una política de ciutat destinada a atreure inversors i turistes internacionals a aquesta ciutat tan marcada per les tensions entre catòlics i protestants. Les autoritats volien donar la volta a la imatge negativa d'aquest naufragi per convertir-lo en un emblema per a la regeneració urbana de la ciutat.

El monogràfic mostra com moltes ciutats desenvolupen aquests tipus de projectes com a vitrina de la seva renovació i esdevenen emblemes d'una estratègia de màrqueting per situar-se i guanyar visibilitat a Europa i al món. Darrere d'aquesta tendència, on sembla predominar la imatge, hi ha la qüestió del sentit que les autoritats locals volen donar a aquests projectes en el si de la societat local. I el repte, segons la majoria d'autors i autores, és que, en aquest intent, les ciutats no alterin la seva identitat i que assoleixin una bona articulació entre les escales global i local.

HTML [From urban renewal to metropolitan strategies? Cultural flagship projects in restructuring industrial areas](#) [3], «Belgeo», 1/2014

[Inicia sessió](#) [4] o [registra't](#) [5] per enviar comentaris

Tags: desenvolupament territorial

Tags: valor públic de la cultura

Tags: governança cultural

- [6]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/CIDOC/blogs/2015/projectes-culturals-emblematics-estrategies-metropolitanes>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <http://belgeo.revues.org/>

[3] <http://belgeo.revues.org/12555>

[4] <http://interaccio.diba.cat/>

[5] <http://interaccio.diba.cat/form/alta-comunitat>

[6] <https://interaccio.diba.cat/node/5678>